dansk – skånsk

2. 2023, 1. maj

DANSK-SKAANSK FORENING

stiftet i Helsingborg den 26. september 1954

Dansk-Skånsk Tidsskrift 2023:2

Udgives af Dansk-Skaansk Forening
CVR/SE: 34104328

Bladets redaktion:
danskskaansk.red@gmail.com

Ansvarshavende over for presseloven:
Henning Bussenius-Larsen,
Sorøparken 8. 3 tv. 4180 Sorø
Tlf. 4140 4513

Redaktion:
Henning Bussenius-Larsen,

Grafik, tryk og hæftning:.
Herlev Bogtryk

ISSN: 1603-2306

Indlæg i bladet er ikke udtryk for foreningens holdning, men udtrykker alene forfatterens egen mening.

Artikler og indlæg, der ønskes optaget i bladet, tilsendes redak-tionen som Word-fil.

Redaktionsfrist til næste nummer
Den 1. juli 2023
.
Foreningen på internettet:
Hjemmeside:
www.danskskaaanskforening.dk

www.facebook.com

Formand:
Flemming Andersen
Bjergmarksvej 8A, 2700 Brønshøj
3881 3021 / 2897 9405
flemming8a@hotmail.com

Kasserer: Lene Helsing Svendsen
Nordre Digevej 31, 2300 Kbhvn S.
4161 0066 lhs@voty.dk

Sekretær: H. Bussenius-Larsen
danskskaansk.red@gmail.com
(Adresseændring, bladlevering)

Foreningens formål:
Foreningens opgave er "såvel i Skåne som i det nuværende Danmark at sprede kendskab til Skånes geografiske og historiske tilknytning til Danmark."

Kontingentbetaling for året 2023
DKK 200,00

Bankkonto: reg. nr. 1551 konto 600 3133

Nye medlemmer:
Medlemskab af foreningen for året 2023 opnås ved indsættelse af 200 kr. på vor bankkonto. Ønsker man alene at holde tidsskriftet, bedes dette påført. Enkelte numre kan købes hos kassereren for kr. 25 + porto.

.

Indholdsfortegnelse:
Hjemmesiden tilbage! 3
Lund Domkirke 4
Drama og seværdigheder i Lunds betagende domkirke 6
Kært barn har mange navne 8
Tur til Lund 9
Referat af generalforsamlingen. . . 10
Bestyrelsen efter generalforsamlingen 11. marts 11

Begivenheder 2023

Torsdag d. 15. juni
Fodtur i Lund i anledning af domkirkekryptens 900-års jubilæum

Søndag d. 16. juli
Skånske flags dag . Fejres i Dragør Sejlklub.
Nærmere oplysninger evt. vor Facebookside eller formanden og redaktøren.

Lørdag den 26. august
Bustur til Øst-Skåne.
Se næste nummer 1. august

Forsiden:
Hvert år på Valdemarsdag siden 1969 pryder et Dannebrogsflag ærkebiskop Anders Sunesens sarkofag i Lund Domkirke.
Det var jo ham, der bragte Dannebrog med sig hjem fra Estland.
Det blev foræret til domkirken 15.6.1969 af sydslesvigske kvinder som kopi af den fane, som et slesvigsk regiment mistede i slaget ved Lund 1676. Det har siden været opbevaret på Armémuseum i Stockholm.
I øverste felt er indsat Sønderjyllands ældgamle våben, de to blå løver i et gult skjold, med valgsproget CONSTANTER (standhaftig) neden under.

Bagsiden:
Ærkebiskop Anders Sunesens sarkofag i nordre sideskib

Foto: Henning Bussenius-Larsen

Dansk-Skaansk Forenings hjemmeside er tilbage

Velkommen til
Dansk-Skaansk Forening

Hovedside
Artikler
Begivenheder
Tidligere ture
Fra pressen
Bliv medlem
Vedtægter
Styrelsen
Litteratur
Tekster
Varesalg
Kontakt
Facebook
Links
Søgning
E-mail

DANSK-SKAANSK FORENING blev stiftet 1954 i Helsingborg. Foreningens formål er at udbrede kendskabet til Skånes historiske og geografiske tilknytning til Danmark. Foreningen søger at opnå dette bl.a. ved at lave historiske ture for medlemmerne, holde foredrag og udsende fire numre af Dansk-Skånsk Tidsskrift årligt. Af foreningens årlige ture går mindst to til steder i Skånelandene, og de øvrige til steder i det nuværende Danmark. I øvrigt er foreningen meget optaget af fremtidsmulighederne for Dansk-Skånsk Forening, især set i lyset af Øresundsregionen og de deraf følgende kulturelle og politiske tiltag på begge sider af Øresund. Tidsskriftet udkommer fire gange årligt: 1/2, 1/5, 1/8 og

Medlemskab koster 200 kr. årligt, som indbetales til dansk giro: 600 31 33. Eller reg. nr. 1551, konto 00 06 00 31 33.

På denne hjemmeside kan man danne sig overblik over, hvad foreningen foretager sig og står for.

For 8 år siden, i 2015, gled foreningens hjemmeside os af hænde. Domænet danskskaanskforening.dk undergik fjendtlig overtagelse, og siden blev brugt til reklamer, der intet havde med vores forening at gøre.

Sådan var situationen ved foreningens generalforsamling i marts 2023, så det besluttedes at nedsætte et udvalg til retablering af siden. Professionel, betalt IT-hjælp ville koste mindst hele foreningens formue, så den vej var ikke farbar. Efter en del afklaringsarbejde i resten af marts 2023 er situationen nu den, at den gamle side er tilbage på **www.danskskaanskforening.dk** med retableringsudvalget, Peder Møller og Hans Christophersen, som webmaster-par.

En WordPress-løsning (et program til lettere vedligehold for lægmænd, CMS) havde været på tale; men det var blevet en for stor opgave med omlægning til WP i forhold til, at den oprindelige hjemmeside har et yderst righoldigt og relevant indhold, som nu er kommet frem igen og dette indhold bør ikke gå tabt.

Adam Wagner har spillet en prisværdig rolle i hjemmesidens historie, og han har været yderst hjælpsom ved genopretningen i løbet af marts måned 2023. Som historiker har Adam et større overblik end vi, og han stod for generhvervelsen til retten til domænenavnet.

I juni 2021 fik foreningen retten til domænenavnet tilbage; men først nu kan vi konstatere, at vi er kommet tilbage på sporet.

Hjemmesiden har undergået de mest nødvendige ændringer, således at man fx ikke længere opfordres til at betale til den svenske konto, der for tiden ikke er tilgængelig for foreningen. Men mange andre opdateringer forestår, efterhånden som I medlemmer kommer med gode indspark.

Peder Møller & Hans Christophersen
webmaster@danskskaanskforening.dk

LUND DOMKIRKE

Lund og ærkebiskopperne
Lund blev formentlig grundlagt omkring år 990 dér, hvor syv veje mødes, og i sikker afstand for piratangreb fra kysten. I nyere tid er det påvist, at hovedvejen mellem Opager (Uppåkra) og Borgeby er ført netop efter, at Lund blev grundlagt. Svend Tveskæg blev formentlig begravet i den Trefoldigheds kirke, der var forud for den nuværende domkirke.
Fund af runesten og Danegæld-skatte i Syd- og Vestskåne fra tiden sidst i 900-årene og i starten af 1000-årene vidner om et stærkt magtsamfund i området ved Lund, hvor kongens betroede mænd styrede Østdanmark.
Knud den Store lod engelske biskopper indsætte for at kristne Skånelandene, men et tæt konkurrenceforhold med ærkebispedømmet Hamborg-Bremen, som Norden hørte ind under, gjorde, at han ikke kunne tillade sig at blive uvenner med paven.
Kong Svend Estridsen ville grundlægge et ærkebispesæde for hele Norden i Roskilde, men hans sønner - som alle blev konger - ville have det i Lund. Først i 1104 fik Erik Ejegod det godkendt af paven i Rom. Det måtte ærkebispesædet i Hamborg-Bremen nødtvungent anerkende.

Af jysk storslægt
Den første ærkebiskop var Asser, som blev født i Lund. Han var søn af den jyske stormand Svend Thrugotsen. Asser var biskop i Lund fra 1089 samt rigsforstander 1102-1104. Ærkestiftet omfattede 14 bispestifter, som dækkede hele Norden - også de i dag britiske øgrupper, Orkney og Shetland.

Den 30. juni 1123 indviede Asser krypten i Lunds Domkirke, som nu har 900-års jubilæum og er fint velbevaret. Her står den kendte søjle, som man mener forestiller Jætten Finn. Figuren optræder i et sagn om trolden, der byggede domkirken, men endte som forstenet. En del mener dog, at figuren skal forestille biblens Samson, hvor han fatter om en søjle i guden Dagons tempel. I krypten findes endnu en figur ved en søjle og desuden en lille figur. Hvilke personer, disse forestiller, er uvist. En del plejer at kalde dem for "Finns Hustru og Barn". Krypten overlevede den voldsomme kirkebrand i 1234, der ellers udraderede resten af domkirken.
Asser overlevede slaget i Fodevig 1134, fordi han stod på Erik Emunes side. Han døde i 1137 og blev efterfulgt af Eskild 1137-1177.

Eskild var søn af Christian Svendsen fra den magtfulde jyske stormandsslægt Thrugotsønnerne og var fra 1130 domprovst ved domkirken i Lund, og fra 1134 biskop i Roskilde. Eskild byggede formentlig borgen i Åhus, som bevogtede Helgeåens udmunding i Østersøen. Efter uoverensstemmelse med bl.a., Absalon trak han sig tilbage som ærkebiskop i 1177 for at blive munk i Cistercienserklosteret i Clairvaux, hvor han døde i 1181.

"Metroplis Daniæ"
I tidlig middelalder kaldes Lund "Metropolis Daniæ", og et stort antal af danske konger er blevet gift, kronet eller udråbt i Lund Domkirke, for Lund var virkelig Danmarks hovedstad.
Næste ærkebiskop var Absalon af den stærke sjællandske Hvideslægt, som fra 1177 var både ærkebiskop i Lund og biskop i Roskilde. Han var Valdemar den Stores nærmeste rådgiver, men huskes i Skåne for at indføre den tiendeskat, som ledte til store bondeoprør 1180-82 med efterfølgende feltslag, hvor masser af bønder faldt.
Tårnene fra domkirken blev opført i Absalons tid, og han har også æren som Københavns grundlægger og vendernes betvinger.
Absalon døde i 1201 og er formentlig den eneste ærkebiskop. der ikke er begravet i Lund.
Omkring år 1425 kom uret, der var et teknologisk mesterværk for den tids formåen, til domkirken. Der er lavet flere af den type, men ikke mange, og de fleste er gået til i tidens løb. I dag findes faktisk blot fire af den slags ure bevaret i hele verden, og ingen af dem er så velbevarede som det i Lund. Uret i Lund var oprindelig også ødelagt, men blev restaureret og kom op igen i 1923. Det er otte meter højt og tre meter bredt.
Oprindelig stod uret ved det sydlige tårn i sideskibets vestgavl og var gennem et sindrigt apparatur koblet til en nystøbt slagklokke, som hang i tårnet og slog timeslag ud over byen.
Uret består af to store tavler, som angiver den himmelske og den jordiske tid. Den øvre tavle angiver de syv planeters samt solens og månens gang over himlen. Den nedre tavle er en kalender, tilknyttet den kristne historie.
Midt på uret sidder en figur af Jomfru Maria med jesusbarnet på skødet. Hun afbildes som himlens dronning, som englenes herskerinde og barmhjertighedens moder. De tre vise mænd, som viser sig, var en repræsentation af alle jordens folk på de tre gamle kendte kontinenter, og trompeterernes toner symboliserer resten af universet

Ærkebiskop fra Nordhalland

Syd for Domkirken findes Liberiet (biblioteket), som blev opført i 1400 årene, efter at Gutenberg havde udviklet en trykpresse til at masseproducere bøger. Før var domkirkens skrifter samlet i et hjørne i kirken, men herefter blev samlingen så stor at den måtte have sit eget liberi.

Domkirkens sydlige tværskibkapel domineres af en 3,5 meter høj *syvarmet lysestage af bronze* . Lysestagen skal minde om templet i Jerusalem, hvor en sådan lysestage fandtes. Den blev produceret ved

1400-tallets slutning af Harmen Bonstede i Hamborg .

I 1497 blev *Birger Gunnersen* valgt til ærkebiskop, og det var hans enkle baggrund, der skilte ham fra forgængerne. Han var søn af klokkeren fra Lindberg i Himle Herred i Nordhalland. Men han studerede i Varberg, i Roskilde, svenske Skara og nordtyske Greifswald, hvorefter han fik en karriere ved den kongelige administration, så han var lige meget statsmand som åndelig leder. Birger Gunnersens forhold til kongen havde længe været godt, men blev med tiden mere anstrengt.

I begyndelsen af 1500-årene var domkirkens krypt blevet angrebet af fugt og råd, så der foruden liglugten stank muggent. Dette medførte en nødvendig restaurering og ombygning af krypten. Der blev indbygger dræningskanaler i murværket, så højtstående grundvand kunne komme væk. Det blev stenmesteren Adam van Düren, der stod for arbejdet, hvor der blev opsat mange relieffer og tekstbånd som fx på den store søjle mod kirkens søndre sideskib, hvor der står "Got help A D A Ms børn".
På kapellets sydlige væg findes et relief af sten, forestillende domkirkens tre beskyttere. Den dateres indtil omtrent 1510.

Birger Gunnersen var så imponeret over Adam van Dürens arbejde på bl.a. kryptens brønd, at han fik ham til at hugge en pompøs sarkofag til ærkebiskoppen selv. Den er virkelig en konge værdig. På oversiden afbilledes den i 1519 døde ærkebiskop i helfigur. Gravmælet blev sat midt i krypten, hvorved man flyttede alteret frem til apsis.
På domkirkemuseet findes bevaret en sten med teksten "Den store jammer, der skete ved Lund år 1525 efter Sankt Markus dag. Der blev over 1.500 skudt til døde og slagne, det monne de skånske enker vel klage over" Det var Søren Norby, der ledte oprøret for den afsatte Chr. 2. imod en adelshær, anført af Frederik d.1`s holstenske general Johan Rantzau.
Reformationen i 1536 var særlig hård ved Lund. Af byens 27 kirker og fem klostre findes kun to kirker bevaret, nemlig Domkirken og St. Peters Klosterkirke ved banegården.
De nedrevne kirker og klostre blev brugt som byggemateriale til at bygge Malmøhus. Et tydeligt tegn på, at Lund mistede stillingen som Skånes hovedby til Malmø (som Malmø stadig er).
Domkirken blev i tiden 1868-1880 ombygget af Helgo Zetterwall. Kun krypten og apsis slap nådigt igennem ombygningen.

Fl. Andersen

DRAMA OG SEVÆRDIGHEDER I LUNDS BETAGENDE DOMKIRKE

Vi står i midtergangen i Lund Domkirke og kigger op mod højalteret og den flotte mosaikdekoration i apsis. Hvis man ikke lige ved det, var det danske Joakim Skovgaard, der udførte mesterværket i 1927.
Alt ånder fred og ro. Muligvis forstyrres man af turister samt af domkirkens astronomiske ur - *Horologium Mirabile Lundense* (dateret 1424). To gange dagligt spiller dets orgel hymnen *In dulci jubilo*. ("I Salig Jubel"). Samtidig kommer seks træfigurer - forestillende de Hellige Tre Konger med tjenere - frem fra to åbninger i urets øverste etage. De bøjer hovederne mod Jomfru Maria og Jesusbarnet. Smukt og betagende!
Uret spiller mandag-lørdag kl. 12 og 15, søndag kl. 13 og 15 og samler hver gang store skarer af nysgerrige.

Uforstyrret i sit indre kan man så tænke sig tilbage til år 1177. Her var der virkelig ballade i katedralen! På den tid steg Roskildebispen ***Absalon*** til den højeste kirkelige værdighed i Danmark.
Forgængeren Eskil (ærkebiskop 1137-1177) fik pavens tilladelse til at nedlægge sit embede og kåre sin efterfølger, og på et bevæget møde i Lund Domkirke kårede han Absalon til ærkebiskop. Men Absalon vægrede sig! Han ville ikke - og stred imod (eftertiden mener på skrømt), så kannikker og øvrige prælater prøvede med magt at trække ham til alteret og sætte ham i Eskils stol!
Så måtte paven i Rom skride ind. Han bød Absalon – Københavns grundlægger (1168) - at overtage ærkesædet, men tillod ham tillige at fortsætte som biskop over Roskilde Stift. På den måde blev Absalon Danmarks stærkeste mand efter kongen – den navnkundige Valdemar den Store.
Absalons modstand imod det høje embede viste sig senere vel begrundet. Skåningene rejste sig mod hans sjællandske frænder, der var sat som fogeder på skånske storgårde. De fordrev ærkebispen til Sjælland, hvor han måtte ty til væbnet opbud fra de øvrige danske landsdele. Først efter hårde kampe ved Dysiebro (Dösjebro) var han atter gejstlig herre over Lund Stift.

Indtil Roskildefreden 1658 omfattede stiftet Halland, Skåne, Blekinge og Bornholm – *Skånelandene*!

VOLDSOMT BLODBAD

Lund Domkirke var flere gange vidne til voldsomme stridigheder. Således i 1332. Skånelandene var ved Christoffer II's død overtaget af de holstenske grever, Johan og Gerhard. Men skåningene gjorde oprør og nedslagtede 300 holstenere inde i kirken. Sådan!

En anden gang havde den skånske almue med støtte af fribytteren *Søren Norby* gjort oprør mod adelen og Frederik I. Frederiks hærfører, Johan Rantzau trængte over 1500 bønder og borgere ind i kirken, hvor de fleste blev slagtet af hans lejetropper.

Blandt de mange indskrifter, der er mejslet i domkirkens sten, findes også en om "*den store jammer, der skete ved Lund år 1525 efter Sankt Markus dag. Der blev over 1500 skudt til døde og slagne, det monne de skånske enker vel beklage*."

I kirkens højkor har dramatiske episoder i Danmarks historie udspillet sig. Det hellige sted var ikke bare mødesal for domkapitlet, men også ramme for kongelige, adelige og gejstlige begivenheder.

KONGEGRAVENE

Her er *Valdemar Sejr* blevet kronet af ærkebiskop *Anders Sunesen*. Her blev ærkebiskop *Jens Grand* arresteret i 1294 af Erik Menveds bror, Christoffer – den senere konge, som også blev kronet i Lund Domkirke juledag 1252. Og her i selvsamme domkirke blev Erik IV Plovpenning kronet 30. Maj 1232. Endelig ægtede Erik af Pommern i 1406 Filippa (hun var da 12 år), en datter af kong Henry IV af England.
Officielt er der ingen kongegrave i Lund Domkirke, men det er der alligevel. De er bare ikke fundet, sådan som *Anders Sunesen* grav blev det i 1800-tallet, så hans sarkofag over graven kan vises nu om dage.
Svend Tveskæg døde i England i 1014, men hans jordiske rester blev overført til Danmark, hvor de skal være endt i Lunds Domkirke. Men hvor? De er ikke fundet endnu.
Det samme gælder *Oluf Hunger,* der døde 1095. Sandsynligheden for, at han er begravet et sted i krypten, der var under opførelse, er ret stor, mener både danske og svenske historikere.
Endelig skal huskes den unge Oluf, dronning Margrethe I´s eneste søn, der døde 1387 på Falsterbo Slot. Han blev begravet i Sorø Klosterkirke, men hans hjerte og lever blev gravlagt i gulvet foran Maria-alteret i Lund Domkirke. Alteret er flyttet, men Olufs indvolde ligger formentlig stadig under gulvet i domkirkens kor.

Jakob Erlandsen (1220-1274) var en genstridig ærkebiskop, som fandt sin grav i det nedrevne Gråbrødrekloster tæt på domkirken. Man flyttede senere hans knogler til domkirken, hvor de er indmuret bag en mindeplade i tværskibets sydmur.

STORE ÆNDRINGER GENNEM TIDERNE

Den gamle kirke er gennem tiderne blevet ændret og udvidet flere gange, og den kirke vi ser i dag, har ikke meget med den oprindelige at gøre. De eneste detaljer, der er urørte, er krypten og apsis.

Lund Domkirke er viet til Vor Frue og Sankt Laurentius, og seneste undersøgelser viser, at den treskibede romanske basilika er påbegyndt omkring 1085 som afløser for mindst én ældre kirke på stedet. Byggeriet blev indledt i ærkebiskop Assers tid (1055 -1137) – ikke mindst takket være store donationer af kong *Knud den Hellige* (1043–1086). Kong Knud (der var mindre hellig end som så og blev dræbt af vrede bønder i Odense) var domkirkens helt store bidragyder.

Asser (1055-1137) var ikke bare Danmarks, men hele Nordens første ærkebiskop, indtil Norge og Sverige fik egne ærkebispedømmer. I 1123 blev højalteret indviet, og endelig i 1145 stod kirken færdig og blev indviet af ærkebiskop Eskil.

Indtil Reformationen 1536 var Lunds domkirke sæde for Europas største ærkebiskopsdømme og blev i middelalderen omtalt som *Metropolis Dania* - Danmarks moderstad. Datiden havde ikke hovedstæder, som man forstår det i dag. Det vigtige var, at i Lunds Domkirke sad ærkebiskoppen eller Metropolitten over hele Danmark og en overgang til lige over hele Norden!

Man kan rolig fastslå, at Lund Domkirke i høj grad afspejler Danmarks middelalder.

SVENSK SEVÆRDIGHED

Ved Reformationen forsvandt titlen ærkebiskop. Og Lund *Domkyrka* kom på svenske hænder i 1658 og betragtes i dag som en af Sveriges mest kendte seværdigheder med over 700.000 besøgende hvert år og tre stjerner i *Michelin Green Guide Book*. Den storslåede kirke er det bedste eksempel på romersk barok i Norden med smukke glasmosaikker og en enestående prædikestol fra sidst i 1500-tallet.

Besøgende går sjældent glip af det astronomiske ur, Horologium Mirabile Lundense. Men er det muligt, bør besøgende også begive sig ned i krypten med de to mytiske stenfigurer ved hver sin søjle. Omkring disse er myten om kirkens bygmester opstået - *Jætten Finn*, som ifølge sagnet byggede domkirken, men tabte et væddemål til en munk og blev forstenet.

Mere nøgternt taler alt for, at figuren forestiller den bibelske figur, jødiske *Samson*. Det var ham med det lange hår, som gav ham uanede kræfter, men han blev lokket i baghold af en filisterkvinde, der klippede håret af ham. Samson endte som slave hos filistrene.

I krypten er gulvet dækket af gravstene, men her er også sarkofager – blandt dem en flot en over ærkebiskop Birger Gunnarsen (1445-1519). Den berømte tyske billedhugger og bygmester, *Adam van Düren* (1487-1532), har udført hans storslåede gravsted.

Desuden skabte Adam van Düren i krypten en brønd, hvis karm bærer billeder og tekster på plattysk.

Her står også kisten med den sidste danske biskop i Lund, den protestantiske *Peder Winstrup* (1605–1679), der havde været Christian IV´s hofprædikant, men blev det sidste danske overhoved over Lund Domkirke.

Dansk eller svensk – Lund Domkirke er virkelig et besøg værd. Især i år, hvor det er 900 år siden, at Højalteret blev indviet. I 1123!

Kaj Spangenberg

KÆRT BARN HAR MANGE NAVNE

Ærkebiskop Anders Sunesen alias Andreas Suneson er en central figur i den danske og især østdanske historie med centrum i Lund

Hvad hed han i grunden - ham den berømte danske ærkebiskop fra Lund, der 15. juni 1219 under Valdemar Sejrs korstog mod de hedenske ester hentede den rød-hvide korsfane hjem: - Vort Dannebrog, der "faldt fra himlen"?
I danske historiebøger og opslag kaldes han *Anders Sunesøn* eller *Sunesen*. Men på hans gravsten i det nordre sidekapel til højalteret i Lunds Domkirke står der *Andreas Suneson*!
Kært barn har mange navne, men til det bør tilføjes, at Anders blot er den dansk-nordiske udgave af Andreas. I den klare latinske udgave hedder han *Andreas Sunonis.*
Meget tyder imidlertid på, at den senere så stormægtige ærkebiskop er født og døbt som Anders i år 1167. Fødestedet menes at være *Knardrup* i Ganløse Sogn i Nordsjælland, men kilden er usikker.
Den kommende prælat var af fornem byrd, født ind i den mægtige sjællandske *Skjalm Hvideslægt* som søn af Sune Ebbesen. Faderen var på sin side søn af Asser Rigs bror, Ebbe Skjalmsen. Den lille Anders kom som voksen ad familiære veje til at tilhøre den tætte kreds omkring kong Valdemar den Store (1157-1182) sammen med sin fars fætre - navnkundige *Absalon* og *Esbern Snare*.
Anders Sunesen havde fire brødre og én søster, men her skal blot nævnes Peder (1161-1214), der var biskop over Roskilde Stift fra 1191 til sin død.

DEN LÆRDE ANDERS

Ansporet af den mægtige Absalon - der både var biskop i Roskilde (1158-92) og ærkebiskop i Lund (1178 til sin død 1201) samt landets vigtigste politiker og kong Valdemar den Stores nærmeste rådgiver – tog Andreas Sunesøn på lange studierejser.
Ikke blot som ærkebiskop, men som skolastiker og digter samt med sine omfattende studier i Sorbonne, Oxford og Bologna var Anders Sunesen nok en af de lærdeste gejstlige ledere, som Danmark nogensinde har fostret.
Tilbage i Danmark blev han domprovst i Roskilde, hvor broderen Peder var blevet biskop ved Domkirken. Tillige virkede Andreas Sunesen som kansler under kong Knud VI (1163-1229), der var søn af Valdemar den Store.

KONG KNUD VI

Et par ord om Knud VI kan være på sin plads. Samtidige krønikeskrivere priser ham for hans fromhed, men i hele sin kongetid lod han sig lede af betydeligere mænd. Ikke bare sin yngre bror, hertug Valdemar (den senere *kong Valdemar I Sejr* 1170-1202), men nok så meget af biskop og ærkebiskop Absalon, hvis fostersøn han blev kaldt.
I begyndelsen af Knuds regering lykkedes det ham at dæmpe det farlige oprør i Skåne, som efter Valdemars død atter var blusset op og nærmest havde antaget præg af en bonderejsning mod stormændene. Oprøret skyldtes især ærkebiskop Absalons hårde styre i Skåne, hvor han havde udnævnt sjællandske stormænd til fogeder og krævede bispetiender, som var anført i den skånske kirkelov.

SKÅNSKE LOV OG HEXAEMERON

Gennem sit lange virke som prælat markerede Anders Sunesen sig på flere felter. Hans latinske fortolkende omskrivning af Skånske Lov - den middelalderlige lov for de skånske lande (Halland, Skåne, Blekinge og Bornholm) - var et forsøg på at formidle et dansksproget lovkompleks til et ikke-dansksproget publikum.
Anders Sunesens vigtigste værk er imidlertid *Hexaëmeron* - et teologisk skabelsesdigt på 8.040 vers i 12 bind!

En anden virksomhed var grundlæggelsen 1222 af det første dominikanerkloster i Danmark på en af de mange ejendomme, Anders Sunesen ejede i Lund.

KRONING I LUND DOMKIRKE

Da Absalon døde 21. marts 1201, blev Anders Sunesen hans efterfølger som *ærkebiskop i Lund.* Paven stadfæstede ham tillige som Sveriges primas. Titlen bruges især om den ærkebiskop, der beklæder det ældste eller fornemste sæde i et ærkebispedømme.
Pave Innocentius III sendte ham tillige det ærkebiskoppelige værdighedstegn "ulden kappe" - en klerikal klædning, som bruges i den katolske kirke. Den var oprindelig forbeholdt paven, men i flere hundrede år har paver tilladt sine ærkebisper og primater at bære den som tegn på den domsmagt, de varetager på pavestolens vegne.
Kort tid efter kronede Anders Sunesen Valdemar II Sejr til konge, og det skete 1. juledag 1202 i – naturligvis – Lunds Domkirke, hvor flere danske konger i tidens løb er kronet.
Anders Sunesen var ikke kun en lærd mand – han var også flittig! På et sjællandsk kirkemøde fik han således vedtaget love om bod og kirkeorden. Og i sit ærkestift fik han gennemført bispetiende, der havde kostet Absalon hårde kampe at få gennemført. Ved mild formaning og sit eget rene eksempel fik Anders Sunesen gennemført præsternes cølibat.

Tog og gåtur til Lund på Valdemarsdag d. 15. juni 2023.

Mødested og tid: Københavns Hovedbanegård i forhallen ved hovedindgangen (Vesterbrogade) billletautomat til Øresundstog Kl. 09.00.

Pris 500 dkr. som indbetales på formandens konto 3186 2400095852 eller MobilPay 2897405.

senest d.11. juni af hensyn til køb af fempersoners gruppebilletter. (ved senere tilmelding må man selv købe returbillet i Øresundsbilletautomaten)

Hovedmålet er **Lund Domkirke** med særligt hensyn til kryptens 900 års jubilæum fra dens indvielse i 1123, og at mindes vores landsfader Andreas Sunesen, som efter sagnet fik Dannebroge ned fra himlen. Derud over ser vi middelalderuret, den store lysestage, korstolene mm.

Vi besøger **Runestenhøjen,** som blev rejst i 1868 på universitet pladsen med 6 skånske runesten, herunder:

Gårdstånga stenen: (...usti) og Gunnar (rejste eller satte) stene disse efter (kn...) og ...bjørn, fællerne sine. Disse kæmper var vide kendte i viking.

Valleberga stenen: Sven og Torgot gjorde kumler disse efter Manne og Svenne. Gud hjælpe sjælen deres vel; men de ligger (dvs. er begravet) i London.

I universitet bibliotekets forhal findes den imponerende 4 meter høje **Lundegårssten** med teksten: Þorgísl, søn af Ásgeirr Bjôrn's søn, rejste denne sten til minde om begge hans brødre, Ólafr og Óttarr, gode 'landmænd'.

Vi finder et passende sted at spise, og efterfølgende ser vi enten **St. Drottens kirkeruin**, hvor man kan se de bevarede ruiner af Drottens Kirke, der er bygget i sten, og de tre andre Kattesund kirker, der er bygget i træ. En besøgsguide fortæller om de fire kirkers spændende vikingetidshistorie og om de genstande og informationer, der findes i museet**.** Der er oplysninger, der tyder på, at kong Svend Tveskægs rester blev begravet i et gravkammer i den ældste af de tre trækirker i foråret 1014 og senere flyttet til et nyt gravkammer i Drottens Kirke engang i 1020'erne. Drotten blev senest i 1059 det, der må have været Lunds første domkirke, og formentlig midlertidig ærkebispekirke for hele det kristne Skandinavien fra 1103, til Lund Domkirke blev indviet 30. september 1145. Efter reformationen af den danske kirke den 30. oktober 1536 blev Drotten revet ned, og det er ruinen af, hvordan kirken så ud dengang, der nu kan ses i museet Drottens kirkeruin.

Eller vi besøger **Kulturen i Lund,** som er et kulturhistorisk museum. Det blev etableret i 1892. Kulturen er et af verdens ældste frilandsmuseer. Kulturen i Lund består af over 30 bygninger fra 1600-tallet og samlinger af blandt andet glas, malerier, musikinstrumenter og våben. Bygningerne er dels huse, som er flyttet hertil fra andre steder i de tidligere danske områder Skåne, Blekinge og Småland, dels rekonstruktioner. Ud over permanente udstillinger om design og universitetshistorie findes i Kulturen også skiftende udstillinger om historie og populærkultur Den ældste bygning på museet er Dekanhuset fra 1300-tallet med ærkebiskop Jacob Erlandsens grav.

Desværre er Domkirkemuseet lukket pga. ombygning i år 2023.

.

Flemming Andersen

Mange – også katolikker – tror, at cølibat er et forbud for præster om afholdenhed, altså forbud mod sex. Men sådan forholder det sig ikke. Katolske præster, munke og nonner har forbud mod at *gifte sig*, for et giftermål er en alliance mellem to familier. Og katolske gejstlige må og kan kun være gift med Gud!
Der er i historien massevis af eksempler på, at paver, biskopper, præster, munke og nonner har fået børn – bare uden for ægtskabskab.

Kaj Spangenberg

Dansk-Skaansk Forenings generalforsamling

Lørdag, den 11. marts 2023, kl. 11.00 Amager Fælledvej 30, kld., 2300 København S

Dagsorden

Valg af dirigent.
Beretning ved formanden.
Fremlæggelse af regnskab.
Fastsættelse af kontingent.
Forslag.
Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleant.
Valg af revisor og revisorsuppleant.
Eventuelt.

På valg til bestyrelsen for tre år:
Flemming Andersen
Henning Bussenius-Larsen
Adam Wagner, udtrådt af bestyrelsen, suppleant Lene Helsing Svendsen indtrådt.
Lene Helsing Svendsen, suppleant for et år, vakant såfremt Lene fortsætter som bestyrelsesmedlem.
Valg af revisor og revisorsuppleant:
Peder Møller
Poul Kry Poulsen (suppleant)

Efter generalforsamlingen et oplæg vedrørende begivenhederne i 1658 og følgerne deraf ved tidligere højskolelærer Jesper Lindstrøm-Larsen fra Bornholm

Referat

Ad 1. 17 medlemmer fremmødt. Til dirigent valgtes Kaj Spangenberg, som konstaterede generalforsamlingens lovlige varsling og indkaldelse (indkaldelse og dagsorden i dansk-skånsk nr. 1 af 1. februar 2023). Til referent udpegedes Torsten Sletskov Teinnæs.
Ad 2. Formanden orienterede om salg af mærker m.v. på mødet. Der var en omtale af årets begivenheder, ture m.v. Som kommende ture nævntes Lund Domkirke på Valdemarsdagen, den 15. juni 2023, som er 900-året for krypten. Mulighed for at se Lundastenen på Universitetet. Arrangementet foregår med tog, og der findes et rimeligt spisested i Lund. – Den 26. august 2023 er der planlagt en tur til Østskåne. – På de seneste ture har ca. 30 deltaget efter god foromtale (der er i øjeblikket 84 medlemmer i foreningen, og deltagere på turene, der ikke allerede er medlem af foreningen, opfordres til at melde sig ind). Der nævntes samarbejdet med Foreningen Skånsk Fremtid, hvor man afventer kommende generalforsamling om beslutning om en eventuel nedlæggelse af denne forening og stille medlemmerne frit til at melde sig ind i Dansk-Skaansk Forening og om en kort overgangsordning, samt om en eventuel formue overføres til Dansk-Skaansk Forening. Hjemmesiden skønnes vigtig og skal bibeholdes og opdateres, også så blade m.v. kan tilgås som pdf-filer. Må gerne moderniseres med Onecom, eller noget andet som er tidssvarende. Hans Christoffersen tilbød sin assistance med en gruppe bistået af Peder Møller til at hjælpe med at få styr på hjemmesiden. Endvidere kan man forespørge i bladet, om nogen vil være med.
Ad. 3. Britta Kragelund fremlagde regnskabet. Busturen har givet overskud. Dog manglede nogle udlæg endnu at blive afregnet, hvilket førte til en henstilling om, at udlæg bør afregnes samme år. Bankgebyr drøftedes. Lene Helsing Svendsen har tilbudt sig som ny kasserer til afløsning af Britta Kragelund, som efter mange år på funktionen, har ønsket at trække sig tilbage med udgangen af 2022. Regnskabet godkendtes.
Ad 4. Kontingent vedtaget uændret 200 DKK/år.
Ad 5. Ingen indkomne forslag.
Ad 6. Lene Helsing Svendsen er indtrådt i bestyrelsen i stedet for Adam Wagner, som i december 2022 har valgt at udtræde. Generalforsamlingen tog dette til efterretning, således at Lene Helsing Svendsen er valgt for tre år. Ligeledes genvalgtes Flemming Andersen og Henning Bussenius-Larsen for tre år. Som suppleant nyvalgtes Stig Wørmer.
Ad 7. Genvalg af Peder Møller som revisor og Poul Kry Poulsen som revisorsuppleant.

Ad 8. Under punktet "Eventuelt" en kort drøftelse af overgangen i forbindelse med en eventuel nedlæggelse af Foreningen Skånsk Fremtid, som tidligere drøftet under formandens beretning. Det fastsloges, at dette ikke vil karambolere med vedtægterne, og at vedtægtsændringer ikke ville være nødvendige eller komme på tale i den forbindelse. Der nævntes også, at indestående på den svenske bankkonto fortsat vil søges frigjort til vores disposition, og at bestyrelsen sammen med den nye kasserer vil arbejde på dette.

Klokken ca. 12.30 sluttedes selve generalforsamlingen, hvor dirigenten og formanden takkede forsamlingen med en særlig tak i form af overrækkelse af en rødvinsgave til den afgående kasserer, Britta Kragelund, for hendes store indsats på kassererposten og en tilsvarende rødvinsgave til Henning Bussenius-Larsen for sin utrættelige indsats for bladet.

Efter en kort pause forsatte forsamlingen med oplæg, som oprindeligt skulle have været med tidligere højskolelærer Jesper Lindstrøm-Larsen.
Desværre var Jesper blevet forhindret, idet en rejse til Japan var blevet fremrykket en uge, således at Jesper ikke kunne deltage.
Jesper har beklaget dette meget, idet han meget gerne ville have kommet med et oplæg til vores forsamling.
Jesper deltager netop aktivt i den slags, og er nærmest fast gæst og oplægsholder i 1658-forsamlinger på Bornholm og har nogle betragtninger, som netop relaterer hertil.
Jesper håber på at få mulighed for at være sammen med os ved en senere lejlighed.

I stedet indtrådte med kort varsel Torsten Sletskov Teinnæs fra bestyrelsen, som havde lavet aftalen med Jesper, til at tale over emnet i ca. 45 minutter.

Referent: Torsten Sletskov Teinnæs
Melsted, den 15. marts 2023.

Dansk-Skaansk Forenings bestyrelse
efter generalforsamlingen den 11.3.2023

Formand :				
Flemming Andersen	Bjergmarksvej 8 A	2700 Brønshøj	2654 0089	flemming8a@hotmail.com
Kasserer:				
Lene Helsing Svendsen	Nordre Digevej 31	2300 Kbh S	4161 0066	lhs@voty.dk
Sekretær:				
Henning Bussenius-Larsen	Sorøparken 8, 3tv	4180 Sorø	4140 4513	danskskaansk.red@gmail.com
Britta Kragelund	Brandsbjergvej 93	2600 Glostrup	2230 2105	br.kragelund@gmail.com
Kaj Spangenberg	Myretuevej 20,	3300 Frederiksværk	26599226	spango@os.dk
Niels Tøstesen	Bymuren 131,1 th	2650 Hvidovre	2746 9260	niels@tostesen.dk
Torben Sonne	Ærtebjergvej 30	2650 Hvidovre	40442046	mail@torbensonne.dk
Marianne Henriksen	Oldvejsparken 24, Gevninge	4000 Roskilde	2423 1840	mhriksen@gmail.com
Torsten Sletskov	Kaj Sonnesvej 2	3760 Gudhjem		hoddanturist@hotmail.com
Stig Wørmer (suppleant)	Amager Fællesvej 30	2300 Kbhvn S		

Dansk - Skaansk Forening
H. Bussenius-Larsen
Sorøparken 8, 3 tv.
DK-4180 Sorø
Tlf.: 41 40 45 13

Returneres ved varig adresseændring

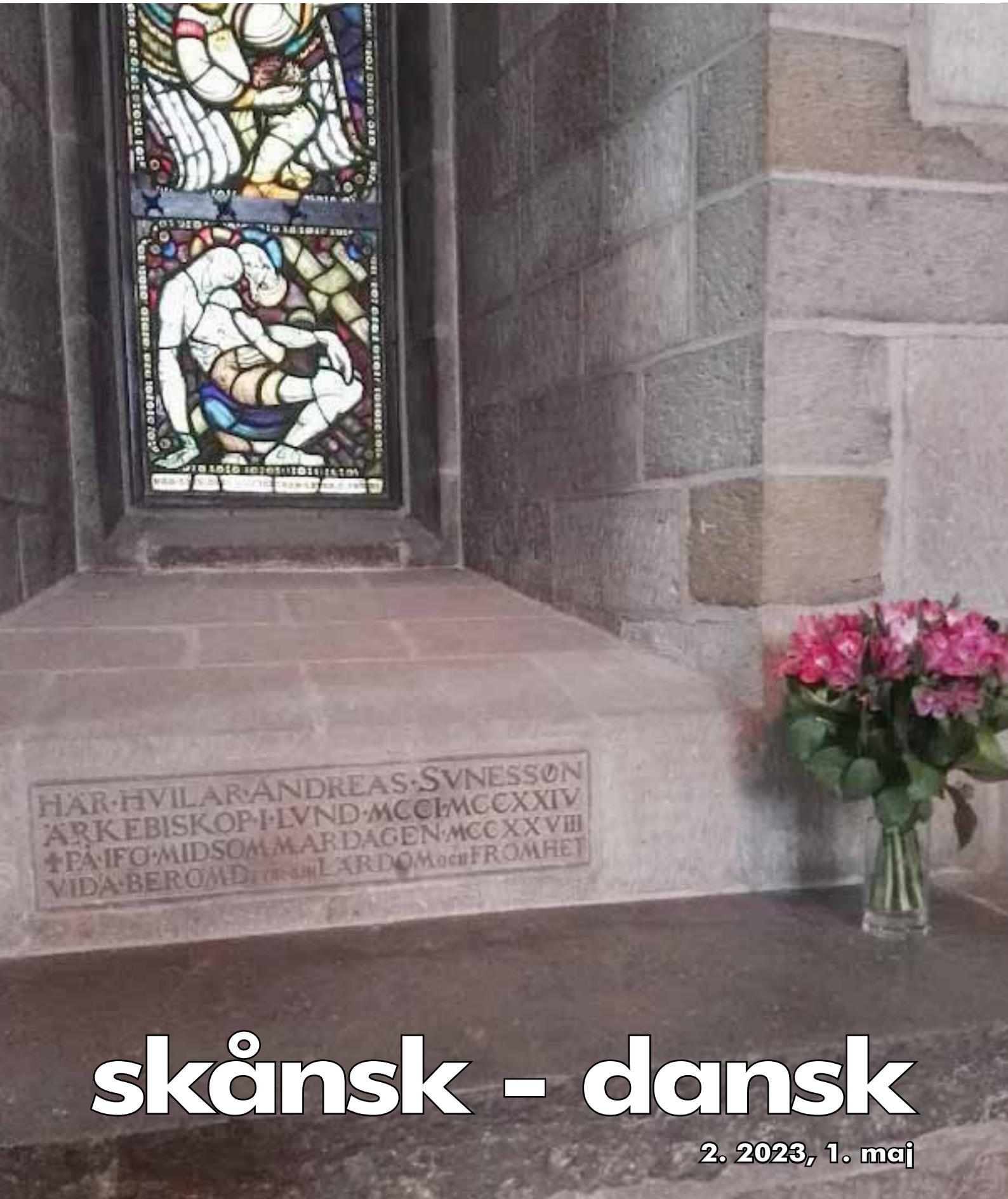

skånsk – dansk

2. 2023, 1. maj